

Slovenščina na državnih šolah v Trstu.

Interpelacija državnega poslanca dr. Rybača o pouku slovenščine na c. kr. nemških ljudskih in meščanskih šolah kaže, kako zavojena je uredba šol na Primorskem in v Trstu še posebno. Da morajo Slovenci svoje otroke siliti v nemške šole ter tam celo prosjačiti za sprejem, že to je škandal kulturne države. Da pa se v teh šolah tako ravna s slovenščino, kakor ravna svinja z mehkom, to je pa rekord — nemške pedagogike v Avstriji.

Torej otroke petih šolskih razredov, t. j. v dobi od 8 in do 13 let ali 9 in 14 let — tlačijo tam skupaj kakor v kaki hrhovski enozrednici! In to imenujemo modernno šolo v mestu, kakršno je Trst! Ali imajo vladni pedagogi tako malo soli v glavi, da ne vedo, da imata 8 in 13letni deček različno obzorje, različno smer misli!?

In tudi učitelj in učiteljica, ki bi bili izprašani v slovenščini, ni zadosti. To je znana stvar. Vemo slučaje, ko se nista mogla učitelj teh šol in oče-delavec pogovoriti med seboj, ker je učitelj govoril samo nemško, oče učenca pa samo slovensko. V takih slučajih nastopa v teh šolah jezikovno najbolj kvalifikovana oseba — c. kr. šolski sluga! Živela nemška pedagogika c. kr. šolskih slug!

In zakaj ni na teh šolah slovenščine večših učiteljev? Naslednji primer nam pojasni to vprašanje. Pred več leti je prošil neki namestniški uradnik, ki je sedaj že mrtev, tedanjega deželnega šolskega nadzornika Swido, naj sprejme na nemško šolo njegovo hčerko, ki je ravno dovršila svoje študije na mariborskem samostanskem učiteljskem, torej na zavodu, kjer gotovo nemščine ne zanemarjajo, in sicer dovršila tako dobro, da ji je en red manjkal do odlike. A kaj je rekel slavni Swida? Ne morem, ker na nemške šole sprejemamo samo učitelje in učiteljice, ki so z odliko dovršile svoje študije. In v državni službi osiveli in kmalu na to v službi umrli uradnik-Slovenec je moral poslati svojo hčerko v službo na slovenski Kras, na nemške državne šole pa jemljejo prejinslej tudi take učitelje in učiteljice, ki kak izpit tudi dvakrat delajo, samo da so rojeni ali pa vsaj namišljeni Nemci.

Ne pričakujemo pa, pravi „Edinost“ mnogo uspeha od interpelacije posl. dr. Rybača, posebno kar se tiče nadzorstva tega pouka. Mislimo, da je jasno, da mora uradni predstojnik umeti vsaj toliko, kolikor podrejeni uradnik, ako se od prvega hoče zahtevati, da nadzira delo drugega. In to je na nemških državnih ljudskih šolah v Trstu nemogoče. Kako naj ravnatelj šole strogo nadzoruje svojega podrejenega učitelja slovenščine, ko sam niti besedice slovenski ne ume?! Poznali smo nekega hudomušnega srednješolskega profesorja slovenščine na Slovenskem, ki je maturantom rekel pred izpitom: „Če ne boste znali odgovarjati na moja vprašanja, potem začnite moliti očenaš, saj noben član komisije ne zna slovensko.“ Ravnotako bi lahko delali učitelji slovenščine na tržaških nemških šolah, kadar jih nadzirajo njih nemški ravnatelji.

In vse to se imenuje — vzorna šola! Lahko bi bilo vzorno sleparstvo, ako bi ne bili dotični učitelji tako vestni, kakor jih poznamo. Da bi deželni šolski nadzornik pogosto posečal ta pouk, se vendar ne more zahtevati, saj nam Slovanom vlada tudi glede tega faktorja ne da toliko, kolikor nam gre. Jasno je namreč, da bi morala biti v Trstu dva slovenska deželna šol. nadzornika, eden za slovenske in eden za hrvaške šole. Pa je malo upanja, da bi se to kmalu zgodilo, zakaj dokler je učna uprava zadovoljna s tem, da nemški ravnatelji, ki ne umejo niti besedice slovenskega jezika, nadzirajo pouk slovenščine ter o tem pouku, ki ga ne umejo, predlagajo šolski oblasti strokovnjaška poročila, toliko časa ni upati, da bi pomnožili število takih nadzorovalnih organov, ki bi imeli tudi sposobnost za svoje poslovanje!

Kontra „Mnenju tretjega“ v 50. št. „Učit. Tov.“

Na moj „Zagovor“ v 49. št. „Učit. Tov.“ napram „Revolucionarju“ se je oglasil „Tretji“. — Priznava mi mnogo resnic, ki sem jih v svojem „Zagovoru“ omenil proti „Revolucio-

narju“, vendar mi tudi on nekaj oporeka. — Poglejmo, kaj pravi! „Tretji“ pravi, da sem se odločil za metodično razpravo, pa kako, da sem jo rešil. Pravi, da tako, da njemu nisem ugajal. — To očitaneje je neumestno, zakaj v svojem referatu sem tudi one točke poudarjal, četudi jih nisem na dolgo in široko razpravljajal. — V referatu so bile poteze, kako naj se šolska občina opiše, ne oziraje se na Komen, ampak oziraje se na vsako občino posebe. — To je resnica. Ako ni to resnica, ste se imeli oglasiti v konferenci, a ste molčali. Najboljši kritik je oni, ki nam kaj boljšega poda ali pove, tako vsaj piše mutatis mutandis pedagog Kehr.

Nadalje piše „Tretji“: „Kaj pa smo slišali?“

Menda ste slabo slišali, rečem jaz, zakaj molčali ste in odobraval. Ako vam nisem ugajal, ste imeli debatirati, povedati, kaj je prav, kaj ni prav itd. — Sedaj pa mi javno očitate nedostanke, kar se pa pri konferenci niste upali. Ali je to umestno? Čemu je bila konferenca? Da o tem predmetu govorimo in sklepamo.

Prosi me „Tretji“, naj priobčim svoj referat v kateremkoli listu, da bi si ga lahko vsak ogledal kot rariteto iz zbirke metodičnih razprav. Namen „Tretjega“ je prozoren. Tej izjavi odgovorjam, da nisem še nikjer čital v listih referatov raznih podavateljev naših okr. učit. konferenc. — Da so pa bili moji spisi vodno dobri, svedoči, da so „Učit. Tov.“ „Popotnik“ itd. prinašali radi moje članke, ki sem jih spisal za svojega štiridesetletnega učiteljevanja nebroj. Gospod profesor dr. Glaser se me celo spominja v svoji „Slovst. zgodovini“ in me prišteva k pedagoškim pisateljem.

To, kar „Tretji“ piše — sedaj post festum — je imel govoriti pri konferenci. Zakaj je molčal?

Da se je morda neka točka preslišala, kakor piše „Tretji“, odkrito povem, da jaz tega ne znam in nisem kriv. — Saj nas je bilo nad 60 učiteljskih oseb na konferenci, pa nihče ni nič omenil o tem. G. nadzornik se je pa strinjal z mojimi izjavami. Kdo je tedaj pravo zadel: Revolucionar, Tretji, jaz ali gospod nadzornik? — Odgovor: Die Sache liegt an der Hand.

Krono kritike si je pa postavil „Tretji“ na glavo s tem, da pravi, da se pri nas še ni vsakdo emancipiral od konvencionalnih laži, ki leže kot mora na vsem kulturnem svetu. — Bisum teneatis! — Sedaj je pa „Tretji“ pravo pogodil! Iz tega sledi, da je bila pohvala z rokopleskom v konferenci g. Ravbarju ravno take veljave kakor moja. Tako bi se sodilo po „Tretjega“ izjavi.

Ob sklepu še nekaj. Smatram si v svojo dolžnost kot podavatelj na okrajni učiteljski konferenci vprašati:

1. Ali sem jaz morda šušmar na pedagoškem polju, da bi ne bil prav rešil konferenčne naloge?
2. V potrtilnem slučaju je g. nadzornik še večji šušmar od mene, ker me je izvolil referentom. Imel je v rokah, kakor je v konferenci sam izjavil, 12 prav dobrih referatov, pa izbral je mojega.

Upam, da se razumemo. Kaj mislite vi, pedagogi sezanskega šolskega okraja? Zavedam se da je g. nadzornik pedagoško izobražen mož in da je z dobrim namenom postopal. On je v nas sint duces in omnibus.

Tako naj bo! — S tem končam. Kdor je z menoj, je resnicoljuben.

S tem pa — mirna Bosna!

Anton Leban, starosta učiteljstva sezanskega okraja.

Opomba uredništva: Tudi za nas je ta pravda končana!

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonošna nalotina, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani. registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca novembra: K 233.635.51.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znakah. Na prošnje brez vpošiljativne navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Slovensko deželno učiteljsko društvo v Ljubljani bo imelo v torek dne 28. decembra ob desetih dopoldne v Narodnem domu (pritličje, na desno) svoje glavno letno zborovanje. Da bo mogoče sestaviti dovršeno poročilo, opetovano prosimo naslednja društva, da plačajo običajno letnino (po 10 h od uda) in sicer: 1. Radovljiško učiteljsko društvo. 2. Litijško učiteljsko društvo. 3. Pedagoško društvo v Krškem. 4. Slovensko kočevsko učiteljsko društvo. 5. Belokranjsko učiteljsko društvo in 6. Društvo učiteljev in šolskih prijateljev logaškega okraja. Letnina naj se pošlje blagajniku J. Dimniku.

Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta bo imelo letošnje glavno zborovanje v torek, dne 28. t. m., (torej ne v ponedeljek, kakor smo zadnjič pomotoma poročali ob devetih dop. v Narodnem domu (pritličje, na desno).

Štajersko.

Šaleško učiteljsko društvo ima v nedeljo, dne 19. t. m., ob 2. uri popoldne v Šoštanju svoj redni občni zbor.

- Vzpored:
1. Zapisnik zadnjega zborovanja.
 2. Dopisi in društvene zadeve,
 3. Uradni spisi in nove tiskovine; poročila okr. šol. nadzornik g. A. Schecherl.
 4. Letno poročilo:
 - a) tajnika;
 - b) blagajnika.
 5. Volitev:
 - a) novega društvenega odbora;
 - b) odbornika „Zveze“.
 6. Nasveti in predlogi.
- K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

Socialni odsek „Zveze slov. štajerskih učiteljev in učiteljic“ v Celju je imel 8. decembra t. l. v Celju izredno sejo. Tov. Pesek je izjavil, da je primoran odložiti predsedništvo, ker se zaradi daljave nikakor ne more redno udeleževati sej, kar se je z obzaložanjem vzelo na znanje. Navzoči so se mu za zahvalili izredno poštvovalni trud, ter izvolili za predsednika tov. Lud. Černejca in za tajnika tov. Rud. Wudlerja, oba v Grižah pri Celju. Blagajništvo je za prihodnje leto prevzel zopet tov. Fran Voglar v Celju. — Odsek se bo marljivo bavil s socialnim delom.

Goriško.

Učiteljsko društvo za goriški okraj je zborovalo dne 2. decembra t. l. v Gorici v kavarni „Central“. Dasi je bilo neugodno, deželno vreme, se je zbralo precejšnje število članov, ki jih je gotovo privedlo na predavanje g. nadzornika Finšgerja. Po običajnem programu prečita predsednik tov. Ign. Križman zahvalno pismo g. nadzornika, v katerem se prav iskreno zahvaljuje učitelstvu goriškega okraja za izraženo sožalje povodom smrti ljubljene matere. Dalje sporoči predsednik, da je društvo izrazilo tudi sožalje visokorodnemu gospodu dvornemu svetniku grofu Attensmu o priliki smrti njegove matere. Na to se prečita pismo, ki ga je poslala „Zveza narodnih društev“ na Goriškem glede predavanja po deželi. Učitelstvo je bilo zadovoljno s tem nasvetom ter je obljubilo sodelovati pri izobraževalnem delu potom predavaj, ki izpopolnjujejo izobraževalne uspehe. Naprosi se Z. N. D., da pošlje učiteljem kakor tudi učiteljicam zbirko predavanj, ko bodo dodelana. Tov. Možina pripominja k temu predlogu, naj bi tudi gospiče učiteljice stopile iz šolskih prostorov med naše ženstvo na deželi, ki so takorekoč zapuščene in prepuščene same sebi, saj so tudi one potrebne izobrazbe. Tudi Z. N. D. se obrača do gospiče učiteljice s prošnjo, naj bi blagovolile sodelovati pri organizaciji deklet v naših družvah ter jih nadalje izobraževati za njih poznejši poklic.

O priliki odkritja spomenika skladatelju učitelju Hrabroslavu Volariču v Kobaridu dne 8. septembra t. l. se je tega slavlja udeležilo tudi goriško učitelstvo v velikem številu. Predsednik tov. Ign. Križman je postavil lep venec na spomenik Volaričev. Na to pozdravi predsednik še dva nova mlada tovariša, ki sta stopila v naš krog ter jima toplo polaga na srce, naj se okleneta z vso vneto naše organizacije, ki zastopa povsod stanovske interese v prid učitelstva. Ko pozdravi še tov. Poljšaka iz sezanskega okraja, otvori zborovanje.

Tajnik Jak. Rojic prečita zapisnik zadnjega zborovanja, ki se ga je soglasno vzelo v znanje.

Nato je predaval c. kr. okrajni šolski nadzornik, g. Franc Finšger, jako poljudno o zrakoplovstvu, ki nam obeta tako veliko prihodnost. Za svoje zanimivo predavanje je tudi žel od strani učitelstva burno pohvalo. Na splošno željo učitelstva je obljubil, da hoče pri prihodnjem zborovanju nadaljevati o tem interesantnem predmetu.

Po predavanju se spomni predsednik zlatega jubileja, ki ga obhaja 7. januarja 1910 „Učiteljski Tovariši“. Z njim praznuje lahko tudi vse učitelstvo ta jubilej, ker ravno „Učit. Tov.“ je veliko pripomogel k razvoju ljudskega šolstva, iz katerega je črpalo mlado učitelstvo

nauke k nadaljni izobrazbi. Priporoča, naj praznuje učitelstvo ta jubilej s tem, da „Učit. Tov.“ gmotno podpira in da bo slehni učitelj in učiteljica naročnik tega stanovskega glasila. Priporoča tudi nabiranje inseratov za jubilejsko številko. Dalje se spominja predsednik tudi moškega učiteljskega, ki je prišlo iz Kopra v Gorico ter svetuje učitelstvu, naj stopi v stik z učiteljskim naraščajem in naj ga navaja na prava pota, da bodo vredni te stanovske časti, ko nastopijo to težko pot. Sploh se bo v prihodnje priredilo kako zborovanje na tak dan, da se ga bodo lahko udeležili tudi učiteljske-niki. Tov. Bandel priporoča, naj se ustanovi za ubožne učiteljske pripravniški sklad med učitelstvom. Tudi tov. Možina je podpiral predlog tov. Bandelja. Izvolilo se je na to v odbor za pripravniški sklad sledeče: gđ. Kristino Doljakovo in Anico Jugovo, tovariše: Ign. Križmana, Franca Bajta in Alojzija Urbančiča. Ta odbor bo tudi skrbel, da stopi v stik z učiteljskimi in profesorji učiteljskega, da postanejo pozneje kot učitelji svobodni pristaši naših idej.

Neki tovariš se je po volitvi odseka pritožil čez učiteljska zastopnika v okr. šol. svetu, češ, da morata skrbeti za to, da se izboljša položaj učitelstvu, a ne ga pa celo preganjati. Predsednik tov. Križman, ki je obenem zastopnik učitelstva v okr. šol. svetu, ga je na to ostro pozval, naj navede tudi konkretne slučaje glede zatiranja od strani učit. zastopnikov; toda uvidel se je, da se je bil prehud izrazil in preneljil s svojimi izjavami. Sicer bi se bilo še dlje časa debatiralo o tem, če bi ne bil predlagal miroljubni tov. Lojze Urbančič konec debate.

K sklepu omenja tov. Križman še žalosten pojav, kar se tiče politike, ki se je dovršil, odkar se je zadnjič zborovalo. Bes, žalostno je, da se dobi med učitelstvom še take tovariše, ki se ne drže sklepov zborovanj, ki rušijo disciplino. Po tej poti se ne pride do nobenega smotra. Izrazilo se je torej o b ž a l o v a n j e vsem onim tovarišem, ki so pri zadnjih deželnozborskih volitvah rušili disciplino.

S tem je bil izpolnjen dnevni red in predsednik je zaključil zbor zahvalivši se za lepo udeležbo.

Trst.

Učiteljsko društvo za Trst in okolice je imelo na Elizabetin dan jesensko zborovanje, oziroma izredni občni zbor na Proseku.

Vkljub nestalnosti vremena se je zbrala večina na tej naši trdnjavi. Razen nekaterih zadržanih in tistih, ki poznajo pekuniarno solnce, so prišli vsi. Bilo jih je čez 50. Še celo s Krasa je prišel drag nam gost.

Ob 11. uri je otvoril predsednik tovariš Ferluga zborovanje s pozdravom na g. dr. Merharja, našega zvestega prijatelja in podpornika, na g. okr. nadzornika Nekermana, ki dokazuje s svojo prisotnostjo na vsakem učit. sestanku, da ni birokrat, mož aktov, ampak mož srca, pravi učitelj, ki žrtvuje vse za bodočnost naroda in svojega stanu, od katerega je odvisna tudi bodočnost naroda. Pozdravi še posebe g. Urbančiča, ki čuti z nami in spoštuje naš stan, čeravno ni učitelj.

Prečita nato brzojavko tov. Sorča, ki daruje 5 K v dobrodelne namene, ker ne more biti navzoč.

Potem je prišlo na vrsto zanimivo predavanje g. dr. Merharja o Vodniku kot stanovskemu tovarišu.

Tako se je karakteriziral — Vodnik — učitelj, da bolje ni bilo mogoče.

Po tej nedvomno najlepši točki dnevnega reda je dospela na vrsto volitev odbora na podlagi prenenjenih pravil.

Ker se je predlagalo, naj ostane stari odbor do glavnega občnega zbora, da položi račun o društvenem zborovanju, zato se ni izpremenil odbor v bistvu, ampak se je le pomnožil v zmislu novih pravil. Izvoljeni so bili: tov. Boletova in Furlan kot odbornika, tov. Godina, Grmek in Bratovž kot odbor. namestniki.

Ker je bil socialni odsek z ustanovitvijo „Odseka za ljudska predavanja“ nekako razpadel in ker je sedaj skrajni čas, da se začnejo prirejati družinski večeri, se je zopet postavil socialni odsek v katerega so bili izvoljeni: tov. Bratož, Čok A., Daneu, Kleinmayr, Pe, trovec, Posegova Ida, Sabadinova Iva, Sosič A. Stubel. Vrščaj.

Na predlog tov. Kleinmayrja se sklene, da se objavi — z ozirom na poročilo v „Edinosti“ o okr. učit. konf. sezanskega okraja, kjer se napada tržaško učitelstvo, da ima „navado“, da uvršča v nadaljevalne tečaje s Krasa prišle otroke, čeravno nimajo predpogojev za to — sledeča izjava:

„Tržaško učitelstvo nima nobene samovoljne „navade“, da uvršča s Krasa prišlih 12 letnih šol. otrok v nadaljevalne tečaje, kakor se je nekdo izrazil na okr. konf. sezanskega učitelstva; pač pa zasleduje tržaško učitelstvo pri tem in sloh pri vsakem vpisovanju edino le zakonite določbe, ki so pravomočne v tržaški okolici. Če se pa tak učenece uvrsti v nadaljevalni tečaj, preden je še izpolnil vse zakonite predpogoje, se to zgodi le na podlagi s tehtnimi razlogi podprte prošnje, sprejete od šolske oblasti.“

Dalje v prilogi.